МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Кафедра ботаніки і садово-паркового господарства

Методичні рекомендації для проходження виробничої практики

для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 206 «Садово-паркове господарство» освітньої програми «Садово-паркове господарство. Ландшафтний дизайн»

Мелітополь, 2020

Методичні рекомендації щодо проходження виробничої практики здобувачів освітньої програми «Садово-паркове господарство. Ландшафтний дизайн» / Укладачі: Мальцева І.А., д.б.н, професор, Подорожний С.М. к.б.н, доцент, Туровцева Н.М., к.с.-г.н, доцент, Жуков О.В., д.б.н., професор, Пюрко О.Є., к.б.н, доцент. - Мелітополь: 2020. - 13 с.

Виробнича практика здобувачів освітньої програми (ОП) «Садово-паркове господарство. Ландшафтний дизайн» є найважливішою ланкою у вивченні головних освітніх компоненті з основ технології вирощування посадкового матеріалу декоративних рослин, створення об’єктів садово-паркового господарства, правил догляду за ними, їх інвентаризації тощо.

У методичних рекомендаціях розглянуті питання стосовно організації виробничої практики, баз проведення, змісту практики, викладено вимоги до написання звіту, порядок та строки його захисту, контролю та підведення підсумків виробничої практики.

Рецензент:
А.В. Терещенко - кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри плодоовочівництва, виноградарства та біохімії Таврійського державного агротехнологічного університету

Рекомендовано науково-методичною радою хіміко-біологічного факультету Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, протокол № 2 від 22.09.2020 р.

ВСТУП

Виробнича практика здобувачів ОП "Садово-паркове господарство" є організаційно-технологічною практикою, яка передбачає закріплення отриманих в процесі навчання освітніх компонентів - охорона праці в галузі, інтегрований захист рослин садів і парків від шкідників і хвороб, природоохоронне паркознавство, експлуатація садово-паркових об’єктів, агротехніка зеленого будівництва, ландшафтний дизайн, дизайн квітників, тепличне господарство тощо.

Метою виробничої практики є підготовка фахівців, здатних розв’язувати складні задачі та практичні проблеми садово-паркового господарства і ландшафтного дизайну.

Під час виробничої практики здобувачі повинні оволодіти наступними програмними компетентностями:

ЗК 03.Здатність спілкуватися державною та іноземними мовами як усно, так і письмово.

ЗК 04.Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК 05.Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

СК 05. Здатність складати кадастри зелених насаджень.

СК 07. Здатність оцінювати розмір шкоди, заподіяної об'єктам садово-паркового господарства та об'єктам культурної спадщини при порушенні природоохоронного або містобудівного законодавства.

СК 08. Здатність проводити оцінку виробничих і невиробничих витрат на забезпечення якості. здійснювати технічний контроль, авторський нагляд за виробничою і проектною діяльністю в галузі садово-паркового господарства.

СК 09. Здатність контролювати виробничу і проектну діяльність в галузі садово-паркового господарства.

СК 13. Здатність планувати та здійснювати збір, обробку, аналіз і систематизацію науково-технічної інформації з теми дослідження, обирати методики і засоби розв’язання складних задач професійної діяльності.

ПР 02. Організовувати та здійснювати роботи з урбомоніторингу і інвентаризації на об'єктах садово-паркового господарства, об’єктів рекреаційного призначення, природних і культурних ландшафтів та складання кадастру зелених насаджень.

ПР 04. Оцінювати економічну ефективність пропонованих рішень.

ПР 06. Планувати і організовувати роботи з інженерної підготовки території, будівництва і утримання об'єктів садово-паркового господарства, об’єктів рекреаційного призначення, природних і культурних ландшафтів.

ПР 09. Презентувати результати виконаних досліджень в галузі садово-паркового господарства фахівцям і нефахівцям.

ПР 12. Створювати об’єкти озеленення різного призначення та підбирати

комплекс робіт по догляду за рослинами у насадженнях.

У період проходження практики, крім виконання основних задач, здобувачі набувають навички суспільно-політичної, соціально-економічної роботи, опановують нові методи керування виробництвом, бізнесу і менеджменту.

1. ОРГАНІЗАЦІЯ І БАЗИ ПРОВЕДЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Виробнича практика проводиться на підприємствах і організаціях, де впроваджені новітні технології створення об'єктів садово-паркового будівництва, агротехніка вирощування декоративних деревних, квітникових рослин, газонних трав, застосовуються передові методи організації праці й управління та працює достатня кількість кваліфікованих працівників для керівництва практикою. Підставою для проходження виробничої практики є угода, яка своєчасно укладається між навчальним закладом і базою проведення практики. У період проходження практики здобувачі можуть зараховуватися на відповідні посади. Якщо в організаціях, де проходиться практика вакансії відсутні, здобувачі проходять практику як дублери спеціалістів підрозділів.

Керівник практики (викладач кафедри садово-паркового господарства) від Мелітопольського державного педагогічного університету зобов'язаний:

1. Розподілити здобувачів на практику, при цьому враховуються замовлення на підготовку відповідних спеціалістів і майбутні місця роботи після закінчення навчання.
2. Провести із здобувачами інструктаж з техніки безпеки, про що робиться відповідний запис у журналі, а також інструктаж про проходження практики, розробку індивідуального плану-графіка практики.
3. Здійснювати нагляд за станом підготовки організацій, з якими вкладено угоди на проходження здобувачами практики.
4. Проводити контроль за забезпеченням організацією (місцем практики) нормальних умов праці і побуту згідно з діючим законодавством.
5. Надати здобувачам, що проходять практику, індивідуальне завдання, щоденник практики, офіційний лист від навчального закладу, відповідні методичні рекомендації.
6. Консультувати здобувачів із питань збору матеріалів для написанні звіту, а у майбутньому і кваліфікаційної випускної роботи.
7. Розглянути звіти здобувачів про практику, надати відзив про їхню роботу.
8. Приймати участь у підготовці конференцій за підсумками виробничої практики.

З іншого боку, **організації, що є базами практик:**

1. Надають відповідно з угодою і програмою здобувачам місця практики.
2. Створюють необхідні умови для одержання здобувачами в період проходження практики знань за фахом.
3. Проводять інструктаж з охорони праці, техніки безпеки тощо.
4. Забезпечують і контролюють дотримання здобувачами правил

внутрішнього розпорядку закладу.

5. Несуть повну відповідальність за нещасні випадки зі здобувачами, що проходять виробничу практику на даному підприємстві.
6. Додержуються узгоджених із вищим навчальним закладом графіків проходження практики.
7. Забезпечують здобувачів на час проходження практики спецодягом та індивідуальними засобами захисту відповідно до встановлених нормативів за рахунок коштів організації (місця практики).

Керівник практики від установи:

1. Організує проходження практики закріплених на ним здобувачам у тісному контакті з вузівським керівником.
2. Знайомить здобувачів із організацією робіт на конкретному робочому місці, сприяє виконанню здобувачем відповідних розділів практики.
3. Контролює ведення щоденника, підготовку звіту здобувачем і складає на них виробничу характеристику, що містить дані про виконання програми практики й індивідуального завдання, про відношення здобувача до роботи, участь у житті колективу тощо.

У свою чергу **здобувач**, який проходить практику, у певній установі **зобов'язаний:**

1. Підпорядкуватися керівництву організації, дотримуватися правил внутрішнього розпорядку.
2. Суворо додержуватися правил техніки безпеки, охорони праці, виробничої санітарії, пожежної безпеки та ін.
3. Нести відповідальність за виконану роботу та її результати нарівні з штатними співробітниками.
4. Вести щоденник практики відповідно до вказівок керівників (від навчального закладу та від установи).
5. Подати керівнику практики письмовий звіт про виконання всіх завдань, здати у встановлений термін звіт про практику і захистити його перед комісією кафедри.

2. ЗМІСТ ТА ГОЛОВНІ ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Під час виробничої практики здобувач повинен ознайомитися з архітектурно-планувальною та ландшафтною організацією об'єктів садово-паркового будівництва, навчитися створювати композиції з деревної та чагарникової рослинності, засвоїти основи створення квітників, газонів та проводити догляд за ними, аналізувати економічні умови і результати виробничо-фінансової діяльності організації, де проходить практика і відобразити їх у звіті у відповідних розділах.

За період проходження практики здобувачам слід зібрати наступний матеріал, який буде використано ними під час написання звіту:

1. Загальну характеристику організації, де здобувач проходить практику, трудові ресурси та їх використання, організацію виробництва, фінансову

характеристику, економічні зв’язки тощо.

2. Відомості про клімат: температура повітря (максимальна, мінімальна, середня), дата весняних або осінніх заморозків, сума активних температур, напрям вітру тощо. Дані про геологічні, гідрологічні і ґрунтові умови ділянки, на якій розташована установа; матеріали щодо підземних комунікацій, технологічні карти на вирощування декоративних рослин у відкритому і закритому ґрунті.

3. Копію генерального плану об’єкту (розміщення теплиць, парників, розсадників тощо).

4. Відомості про пестициди, біологічно активні речовини, які використовують у технологічних процесах.

5. Перелік машин та механізмів для здійснення технологічного процесу.

6. Асортимент рослин, які використовуються для створення газонів, квітників, альпійських гірок, композицій з деревно-чагарникової рослинності, із визначенням їх морфологічних характеристик.

7. Технології створення різних типів газонів, квітників, догляд за ними та боротьба з шкідниками та хворобами.

8. Основні вартісні показники вирощування декоративних культур.

9. Форми контролю за технікою безпеки на підприємстві (базі проходження практики), при проведенні робіт зі створення об’єктів садово-паркового господарства та догляду за ними. Заходи протипожежної безпеки на підприємстві.

3. СТРУКТУРА ЗВІТУ ПРО ПРАКТИКУ

Матеріали звіту викладаються за розділами у послідовності, вказаній у програмі. Загальний обсяг звіту не більше 30 сторінок друкованого тексту. Звіт з практики повинен містити наступні структурні елементи.

Титульний аркуш (додаток 1)

Зміст

Завдання на практику (додаток 2, 3)

Вступ. У вступі висвітлюється мета і завдання практики, вказується місце її проходження, актуальність теми, що виконується студентом під час виробничої практики за індивідуальним завданням.

1. Загальна характеристика установи (місця проведення практики: підприємство зеленого господарства, розсадник, заповідник, лісгосп, парк). Проводиться аналіз розміщення об’єкту, визначення його місця у структурі міста (області), оточуючі ділянку насадження, структура управління, історичний аналіз, характер парків, теплиць, структура розсадника, машини і механізми, що застосовуються у господарстві.

Розташування установи визначається географічними координатами. Надається стисла санітарно-гігієнічна характеристика району, наявність джерела шкідливих газів, пилу та інших факторів, ступінь шкідливості.

2. Природно-кліматичні умови району практики (розсадника, заповідника, лісгоспу, парку тощо).

2.1. Геологія і гідрологія: стисла характеристика рельєфу, висота над рівнем

моря, водойми і водні потоки, вихід гірських порід, глибина і режим ґрунтових вод тощо.

Рельєф описується за такою схемою: положення відносно рівня моря, загальний опис місцевості і форми мікрорельєфу, наявність ерозійних процесів.

2.2. Клімат: середньомісячна температура повітря, середня мінімальна і максимальна температура повітря, сезонна і річна кількість опадів, відносна вологість повітря, число похмурих і сонячних днів, сила вітру, напрямок за сезонами, можливість суховіїв та посух, промерзаємість ґрунту, товщина снігового покриву та характер його накопичення, час повного спаду снігового покриву.

Для характеристики кліматичних умов слід використовувати дані кліматичного довідника по Україні або багаторічних спостережень найближчої до підприємства метеорологічної станції.

2.3. *Ґрунти та глибина залягання ґрунтових вод.* Ґрунтово-гідрологічні умови характеризуються: основними типами ґрунтів, глибиною залягання ґрунтових вод. Виявляється належність ґрунтів до відповідної класифікації, стисла характеристика з зазначенням елементів живлення, гумусу, засоленості, лужності тощо. Переважаючі типи ґрунтів описуються за генетичними горизонтами з наведенням їх механічного складу.

2.4. *Тривалість вегетаційного періоду, час настання осінніх заморозків, кінець весняних приморозків.*

3. Аналіз рослинності (асортимент декоративних деревних і квітникових рослин, газонних трав). Надається зведена відомість асортименту дерев і кущів (табл. 1) характеризується тип квітників (табл. 2), газонів (табл. 3).

Таблиця 1

Асортимент дерев і кущів (зведена відомість)

№ п/п	Вид, форма Українська назва, латинська назва	Кількість екземплярів
	Деревні хвойні види (за алфавітом) Деревні листяні види (за алфавітом) Кущі хвойні (за алфавітом) Кущі листяні (за алфавітом) Ліани (за алфавітом)	

Таблиця 2

Характеристика квітників

№ п/п	Вид, сорт рослини	Колір	Строки цвітіння	Вид квітника

Таблиця 3

Характеристика газонів

Категорія газону	Вид газону	Види, %_у суміші	Примітка

Вказується площа, яку вони займають, наводяться фотографії. Пропонуються рекомендації з поліпшення їх загального вигляду, зі зміни асортименту, композицій тощо.

4. Аналіз технології вирощування садивного матеріалу в даному господарстві.

4.1. *Ботанічний опис вказаного виду* (видів роду). Надається систематична приналежність культури, характеристика стебла, пагонів, листків, коренів, глибина та характер розміщення останніх у ґрунті, будова квіток, плодів, насіння, терміни цвітіння та плодоношення.

4.2. *Декоративні форми культури, яка досліджується.* Описуються декоративні форми, їх особливості, застосування в озелененні. Наводяться фотографії.

4.3. Аналіз технології вирощування обраної декоративної культури в даному господарстві.

4.3.1. Способи розмноження вказаної форми. Описують всі можливі способи розмноження вивчаємої культури (насіннєве, вегетативне).

4.3.2. Вирощування розсади (для квітникових рослин), сіянців і саджанців (для деревних рослин). Характеризується насінництво даної культури, посів насіння у ґрунт або у парники, догляд за розсадою або сіянцями, правила висаджування рослин на постійному місці зростання. При закладанні газонів розраховують норми висіву насіння при складанні травосумішей (табл. 4).

Таблиця 4

Розрахунок норм висіву насіння при складанні травосумішей

Найменування видів газонних трав	Відсоток участі даного виду в травосуміші	Норми висіву в чистому вигляді, кг/га	Розрахунок норми висіву в травосуміші	Норми висіву в травосуміші, *кг/га*
1	2	3	4	5
Всього насіння у травосуміші				

4.3.3. Вирощування культури на місті постійного зростання. Викладається методика підготовки ґрунту під культуру, садіння з врахуванням екологічних вимог, підживлення, полив тощо.

4.3. *4. Хвороби і шкідники.* Надається характеристика хвороб і шкідників

культур з розрахунками частоти їх зустрічей, засоби боротьби з ними. Проводиться фітопатологічна експертиза. Наводяться фотографії ушкоджених рослин, або їх окремих частин.

4.4. Технологічна карта виробництва садивного матеріалу вказаної форми (перелік агротехнічних прийомів із зазначенням необхідних матеріалів, трудових ресурсів та механізмів), враховуючі зміни цін на технологічні операції, насіння, садивний матеріал тощо.

В кінці розділу 4 здобувач вказує на недоліки в технології вирощування культури у даному господарстві, позитивні сторони вирощування, звертає увагу на новітні технології, надає власні рекомендації з покращання процесу.

5. Охорона праці. Охорона праці та техніка безпеки при виконанні робіт на підприємстві. Аналіз виробничого травматизму. Вимоги безпеки під час проведення робіт, пов'язаних з проходженням практики. Заходи поліпшення охорони праці.

6. Охорона навколишнього середовища. Вплив агротехнічних операцій з вирощування культури або проектних рішень на зміни довкілля. Пропозиції з його оптимізації. Формування екологічної культури населення.

7. Графічні матеріали. В графічній частині звіту надаються такі матеріали:

- *карти* досліджуваної території;
- *роза вітрів* – це графічне зображення повторюваності напрямків, швидкості вітру в даному пункті за певний період (рік, сезон, місяць декада тощо). Роза вітрів являє собою векторну діаграму, довжина променів якої пропорційна повторюваності по румбах. Повторюваність по румбах помічається цифрою на промені, а повторюваність штилів помічається в центрі кола рози.
- *генеральний план об'єкту* (розміщення парників, розсадників, теплиць тощо).

8. Висновки і пропозиції

9. Використана література

У висновках і пропозиціях практикант викладає особисті висновки про діяльність організації, в якій він проходив виробничу практику і вносить пропозиції, які, на його думку, варто впроваджувати для покращення її роботи. Пропозиції повинні бути конкретними та реальними для умов даного господарства.

4. ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ ТА ЙОГО ЗАХИСТ

4.1. Вимоги до оформлення звіту

Після закінчення терміну практики здобувачі звітують про виконання програми та індивідуального завдання. Форма звітності здобувача за виробничу практику – це подання письмового звіту. Звіт перевіряється керівником практики від установи, де здобувач проходив практику, підписується, всі підписи останнього обов'язково повинні бути завірені печаткою. До звіту подається характеристика здобувача щодо його професійних властивостей, видана керівником установи – місця проходження практики.

Письмовий звіт, характеристика подаються на рецензування керівнику від університету. Звіт має містити відомості про виконання здобувачем усіх розділів програми практики та індивідуального завдання (згідно структури звіту).

Звіт із виробничої практики оформлюється на стандартних листках формату А4 і підшивається у папку. У ньому повинні бути виконані всі завдання, передбачені програмою практики. У звіті і щоденнику студент поміщає схеми, рисунки, діаграми, фотографії, на які повинні бути посилання у тексті.

4.2. Порядок і строки захисту звіту з виробничої практики

Звіт із виробничої практики захищається здобувачем (з диференційованою оцінкою) перед комісією. На захисті присутні члени кафедри, керівники практики. Комісія приймає звіт з практики у здобувача впродовж десяти днів після закінчення практики.

Після доповіді здобувача, яка триває 7 хвилин, члени комісії та інші члени кафедри задають питання за матеріалами захисту. Увага також приділяється і характеристиці здобувача, яка надається керівником від установи, де він проходив практику.

Оцінювання виробничої практики прирівнюється до оцінювання теоретичного навчання і враховується при підведенні підсумків успішності здобувача. Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і залікову книжку здобувача за підписами членів комісії і враховується при призначенні стипендії.

Здобувачу, який не виконав програму практики без поважних причин, може бути надано право проходження практики повторно при виконанні умов, визначених університетом і керівником практики.

Здобувач, який отримав незадовільну оцінку з практики у комісії, відраховується з університету. Підсумки кожної практики обговорюються на засіданнях кафедр, а загальні підсумки практичного навчання здобувача – на конференції, на яку запрошують керівників і фахівців господарств (баз практики).

Додаток 1

Титульний лист звіту з виробничої практики

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Кафедра ботаніки садово-паркового господарства

ЗВІТ

про проходження виробничої практики
здобувача ОП "Садово-паркове господарство. Ландшафтний дизайн"

_____
(прізвище, ім'я та по-батькові)

_____
(місце проходження практики)

_____
(термін проходження практики)

Завдання отримав_____ (дата)
_____ (підпис)

Звіт з практики захистив з оцінкою
Керівник_____
_____ Здобувач

_____

„_____ ” _____20___ р. Поданий до захисту
_____

(дата)

Перевірив _____
(дата)

Мелітополь – 20___

Додаток 2

Форма індивідуального завдання

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Хіміко-біологічний факультет

Затверджую:
Завідувач кафедри_____
(назва кафедри)

_____ П.І.Б. зав. каф.
„_____” „_____” 20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ
для проходження виробничої практики
здобувача ОП "Садово-паркове господарство. Ландшафтний дизайн"

_____

1. Тема роботи:

_____

2. Термін подання студентом завершеного звіту на кафедру:

„ ” _____ 20___р.
Вихідні данні для роботи:
_____

_

(найменування організації")
- _____
- _____

3. Перелік завдань, які виконуються в роботі:

- _____

- _____

4. Перелік ілюстративного матеріалу

_____

Керівник практики

_____

Завдання прийняв до виконання

_____

Дата отримання завдання

„_____” _____20___р.

Додаток 3

Приклади індивідуальних завдань

1. Обґрунтування технології вирощування однієї з декоративних деревних або квіткових культур.
2. Розробка сучасних способів зберігання, пакування і транспортування саджанців.
3. Варіанти обрізки декоративних деревних рослин.
4. Використання регуляторів росту з метою підвищення приживлюваності та вкорінення рослин та живців.
5. Обґрунтування способів розмноження декоративних рослин у відкритому або закритому ґрунті.
6. Сучасні методи боротьби зі шкідниками та хворобами у відкритому або закритому ґрунті.
7. Характеристика розсадника (структура, асортимент рослин, технології вирощування посадкового матеріалу).